

SAZREVANJE MODRICA

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

Edicija
JedanODsto

Za izdavača
Nina Gugleta

Urednik
Nina Gugleta

Lektura i korektura
Aleksandra Dunderski

Dizajn korica
Dragana Nikolić

Štamparija
Fuk, Beograd

Tiraž **500 primeraka**
Izdavač **Areté, Beograd 2021**

Copyright © Danilo Lučić, 2021

SAZREVANJE MODRICA

Danilo Lučić

www.arette.rs

Ocu, koji me je prvi poveo u književnost.

FIL

Pričali smo pre o karakteru. Pitao si me šta je karakter. Govorili smo o licima, ali pitanje je mnogo dublje od toga. Pitanje glasi da li ti uopšte imaš karakter? A ako želiš moje iskreno mišljenje, Bobe, nemaš ga, iz jednostavnog razloga jer još uvek ni za čim ne žališ.

BOB

Hoćeš da kažeš da neću imati karakter sve dok ne uradim nešto zbog čega ću zažaliti?

FIL

Ne, Bobe. Hoću da kažem da si ti već uradio mnoge stvari zbog kojih ćeš zažaliti. Samo još uvek ne znaš koje su. To je ono kada ih otkriješ, kada vidiš kakvu si glupost napravio i poželiš to da ispraviš, ali znaš da ne možeš jer je prekasno. Onda pokupiš tu stvar i nosiš je sa sobom, da te podseti kako život ide dalje, svet se vrti i bez tebe i kako na kraju krajeva zaista nisi bitan. Tada ćeš steći karakter, jer će se iskrenost pojaviti iznutra i istetovirati se preko celog tvog lica. Ipak, do tog dana, ne možeš očekivati da ćeš odmaći dalje od određene tačke.

The Big Kahuna (1999)

GLUVA BUKA

Celo detinjstvo proveo sam čitajući stripove i gledajući filmove o akcionim herojima. Odgajali su me likovi iz izmišljenih svetova, opasnih ali sa veoma jasno povučenom granicom između dobra i zla. Moralno crno-beli, nisu mi pominjali sive nijanse, zato ih nikada nisam ni tražio. Lepo i dobro bilo je okamenjeno, večito i nepromenjivo, u to se nije smelo sumnjati. Ružno i zlo večito je živelo u svojoj polovini univerzuma i vrebalo heroje. Život koji me je sačekao surovo mi je pokazao da je sve suprotno od toga. Pokazao mi je kako taj spektar sivih među-tonova, o kojima skoro ništa nisam znao iz onoga što sam čitao, mogu biti baš u meni.

Ne mogu da se setim da li me je od svih njih ikad iko toliko fascinirao kao Betmen. Pratio sam ga po najrazličitijim stripovskim edicijama i gramzivo sakupljao sve epizode kojih sam mogao da se dokopam. Bob Kejn, Denis O'Nil, Nil Adams, Brajan Boland, Dejvid Macukeli, Frenk Miler – svi Betmenovi očevi bili su istovremeno figure od kojih sam tražio da me nauče kako da mislim i postupam. Kako da zamrzim strah i ugušim svoje slabosti.

Ali sve se promenilo kada sam počeo da verujem da u Betmenovoj psihologiji postoji specijalna crta karaktera koja ga je sve vreme izdvajala od ostalih heroja kojima sam se divio. Jedna nijansa u karakteru kojoj nisam znao kako da priđem, jer sam bio svestan da bi ona mogla dubinski da uzdrma moje verovanje u rigidno podeljeni svet.

Shvatio sam, ne bez nelagode – Betmen nikako nije mogao biti pravda. Betmen je bio osveta. On je u sebi sadržao sve svoje neprijatelje i ma koliko se grčevito trudio da ih nadvlada, u Gotamu koji ih je istom surovošću oblikovao, zapravo su svi živeli zajedno. Na istoj strani mračne ulice.

Gotam, kao i svaka metropola, ima dva lica, strašno različita. Kao Harvi Dent. Jedno je lepo i svetlo. To je ono lice koje ljudi žele da vide i zbog kojeg se osećaju udobno ogledajući se u njemu, jer je pred njim savest mirna i omogućava im da o sebi misle dobro. Drugo lice je večno u senci, crno, deformisano. Lice ludaka, kurvi, ubica i korumpiranih policajaca. To je lice svih onih žrtava koje su svoj grob našle u nekoj mračnoj ulici, među kantama za đubre i isparenjima kanalizacije.

Betmen je zapravo deo tog drugog lica. On nije vanzemaljac koji se šepuri u svom tesnom kostimu patriotskih boja i računa na šmekerski efekat koji će ostaviti nauljeni uvojak crne kose na njegovom čelu. On nije patetični pubertetlija koji je postao heroj pukom slučajnošću, jer ga je ugrizao radioaktivni pauk, ili je upao u mutogenu tečnost koja mu je dala nadljudske moći. Betmen je stvorio samog sebe, od početka do kraja i svaka odluka koju je doneo u životu vodila ga je ka tome da postane ono što jeste – poluludi sredovečni milioner koji ima fascinaciju slepim miševima i noću ne može da spava. On je osuđen da zauvek obitava u senci svetlog Gotama, koji mu je uzeo sve: porodicu, sreću, budućnost. U njegovim rukama pravda izgleda drugačije. On neće da dobije orden, da mu podignu bistu kao zaslužnom građaninu, da pišu o njemu herojske vesti. On želi da ga se plaše. Da njegovim neprijateljima srce pukne od straha kada ga vide. Ne želi da spasi svet, samo hoće da svet više ništa ne boli. Kao što boli kada gledaš oca i majku kako izdišu u štrokavoj uličici. Kada porodični batler postane jedina osoba koju imaš u životu. Nije to dobročinstvo čime se on bavi, ne interesuje ga sitno štelova-

nje moralnog kompasa. On stvara nešto drugo, nešto što se beskonačno menja iz raja u pakao i obrnuto.

A šta ostaje Betmenu posle svih tih krvoprolića? To zna samo Brus Vejn, kad se dovuče slomljen u svoju pećinu. Isečen, izrešetan, krvav i modar. Sva veličina njegove tragičnosti je, između ostalog, u tome što on u svom avetinjskom zamku pati sam. I da bi nastavio da radi ono što ga čini živim, on mora da bude bez igde ikoga. I tada, posle svih njegovih pre-skupih pobeda, on još jednom potvrđuje svoje mesto u crnom gotamu Gotama.

Jer on nije pravda.

On je osveta.

Ali dobro, preći ću na ono što vas interesuje.

Bio je april, već je nekoliko dana zaredom bilo toplo, pa su parkovi oživali. Krenuli smo iz parka kod hotela „Palas” da uličicom pored SANU-a izađemo u Knez Mihailovu. Bilo je nešto pre ponoći. Ispred su išli Damir i Mirsada. Zagrljeni i pripijeni onako kako se grle samo oni koji predugo nisu imali nikoga pored sebe, a u srcima im je rovita slutnja sreće što ih čeka. Pripiti, glasno su se smejali. Ona je došla iz Sarajeva da studira. Bila je jedna od onih cura, toliko lepa, pametna i dobra, da bez ikakve zle namere očekujete da mora doživeti neku nesreću. Čisto da se univerzum povрати u ravnotežu od njenog postojanja.

Damir je tad već uveliko bio neuspešni student antropologije, čovek kome je sve što mu se događalo bio tek materijal za sarkazam. To je dragocena veština kada sa ličnim nesrećama treba zbijati šale. Ali najčešće je to samo kao smeјati se pod vešalima. Planirali su zajednički put u Sarajevo, da on upozna njene roditelje. Nervirao je Mirsadu pitanjima sa koliko dugačkom bradom primaju u vehabije i da li će morati da pravi bradu od stidnih dlaka, jer je ćosav. I tada, ona se smejala. Uvek se tako lepo smejala.

Iza njih išli smo Hendriks i ja. Taj čupavac je po običaju gnjavio rifovima, tablaturama, akordima, i drugim budalaštinama koje nikoga nisu preterano interesovale. Ali kad imate dobrog druga morate štošta i da mu opraštate.

Damira znam još iz osnovne škole. Od tada mi je bio prijatelj. Kao brat. Jedan od onih kojima bih jednog dana ostavio ženu, decu, ključ od stana i pare u banci, da ih čuva, u slučaju da moram negde da idem na neodređeno. Ako upознаš dvojicu takvih u životu, to je premija. Meni je bio dovoljan samo Damir.

Te noći smo se prisećali školskih dana. Mirsadi je bilo zanimljivo da sluša velegradske dogodovštine, nama je bilo zanimljivo da je zasmijavamo. Damir je bio srećan, iako mu se par puta čelo naboralo kada sam prepričavao događaje koji su prethodili njegovom upoznavanju Mirsade. Hteo sam malo da budem seronja, to je bilo nešto kao moja uloga u društvu. Posle je Mirsada prepričavala kako su njena braća i ona plaćali dečurliji iz hrišćanskih porodica da im tokom Ramazana donesu pržene girice, pa su ih krišom jeli iza taraba u predgrađu. Dete ne može da shvati kako se to bogu udovoljava praznim stomakom, rekla je.

Najpre sam čuo da joj je neko opsovao majku muslimanku, odmah potom kako je Damir nešto uzvratilo istim tonom. Trenutak kasnije već je pukao šamar negde iza mene. Kada sam se okrenuo, video sam Mirsadu na pločniku, kod ugla zgrade Filološkog fakulteta. Oko nje se okupljala prepoznatljiva grupica tipova. Fajerke, trenerke, šalovi. Kao da su se stvorili ni iz čega i rasporili tišinu u toplom, tromom vazduhu. Bilo ih je raznih, neki veliki i jaki, neki zdepasti, neki žgoljavi. U svakom slučaju, bilo ih je više. Ne mnogo, ali dovoljno.

Hendriks i ja potrčali smo nazad, ka Damiru koji se sagnuo ka Mirsadi. Pre nego što smo stigli, on je uspeo da skoči na njih i tako je sve počelo. Moj otac je rekao – Glupi klinici vadili oči jedni drugima. Rukama i nogama smo uleteli među

njih i vrlo brzo se nije znalo ko na koga nasrće. Na jedan naš udarac dobijali smo dva-tri. Uskoro su samo njihove pesnice završavale po Hendriksovoj i mojoj glavi. I Damir se tukao sa dvojicom, a jednog je uspeo da nokautira. Bio je jak, bivši vaterpolista, očigledno snažniji od ovih koji su ga napali. Računao sam da će ubrzo izaći na kraj s njima i doći da pomogne Hendriksu i meni. Sada smo već štitili lica šakama a laktovima rebra, i pokušavali da se držimo dalje od poda, jer dole bi nas do krvi išutirali. Pa ipak, tukli su nas kako su stigli, i tada me je neko udario u lice, dovoljno precizno da se sve oko mene zavrti i da mi kroz bradu sevne bol koji me je paralisao. Toliko me je potresao tim krošeom, da sam pomislio kako mi donja vilica negde odletela. Na nogama sam ostao samo zato što me je pridržao zid.

Tada, zbunjujuće naglo, udarci su prestali. Izvukao sam glavu iz ramena i pokušao da uhvatim makar jedan pošten udah, kada sam video one dripce kako trče ka Studentskom parku ulicom 1300 kaplara. Nešto su vikali, a u glasu kao da im je bio strah. Ništa nisam mogao da razumem, pripisivao sam to zvonjavi u ušima od udaraca. Hendriks, kome je hematoma potpuno zatvorio jedno oko, povukao me je za rame i odvojio od zida, uprkos mom strahu da ću se sručiti na asfalt. Pokazao je prstom negde iza mene i, kad sam se okrenuo, video sam Damira kako leži na podu i jauče kroz zube. Mirsada, naduvenog obraza preko kojeg su se slivale suze, klečala je i nemo jecala. Mogao si da vidiš kako joj je glas zaglavljen u grlu kao kost. Nad njim je nepomično stajao jedan od tipova sa kojima se tukao. U ruci je imao šilo. Vođen nekim patrljima od misli, pokušao sam da zapamtim što više detalja na njemu. Crte lica, građu, odeću, težinu... Plašio sam se da ću nešto važno prevideti. Kada je video Hendriksa i mene kako se vučemo ka njima, i manjak snage prikrivamo dizanjem buke, trgnuo se i otrčao.

Klekli smo i mi pored Damira. Nisam znao šta ga boli dok na kolenima nisam osetio toplu, lepljivu tečnost koja se širila

ispod njegovih leđa. Dok je Mirsada kroz isprekidano ridanje pominjala da su ga uboli, osećao sam kako u meni panika ponovo raste, nastavlja da mi trese ruke i razlabavljuje tetive.

Da je hitna pomoć došla pola sata kasnije, Damir bi bio mrtav. Pustili su Mirsadu, Hendriksa i mene da ga vidimo tek nešto posle četiri ujutru. Bolje da ga nismo ni videli. Policiji sam satima pričao šta se dogodilo, zapravo, sve troje smo to radili. Umorni, modri i krvavi, a najviše od svega preplašeni. Po mene je otac došao kolima, pa smo povezli i Hendriksa. Kraj Damira je ostao njegov ujak, sa kojim je živio.

Mirsadu su roditelji posle nedelju dana vratili u Sarajevo.

Damiru je izbodeni bubreg bio skoro neupotrebljiv i život mu se sveo na hemodijalizu. Nije hteo nikoga da vidi. Prestao je da odgovara na pozive, sedeo je u sobi po čitav dan i tek kad padne noć izlazio do trafike da kupi cigarete. Ispisao se sa fakulteta. Pozive je odbijao i Mirsadi, nije joj odgovarao na pisma, i posle četiri meseca ona je prestala da pokušava. Dobio je maslinaste podočnjake i strahovito je smršao. Hendriksu i meni je to pričao njegov mlađi brat Sivi.

Grad je za nas postao lokalitet traume. Dugo smo izbegavali noćne ulice jer im više nismo verovali. One su za nas bile mračni pasaži ka događaju iz prošlosti koji nas je nepovratno izmenio. Mene možda više nego Hendriksa.

Sinoć je bio 25. decembar, je l' tako? Odvratno veče u gradu, koji kao da se topi sa ovom sivo-smeđom bljuzgavicom pod kojom je zatrpan. Danima, nedeljama čak, živimo u prednovogodišnjoj depresiji, kao biljke. Kao maloumnici.

Sivi, Hendriks i ja otišli smo u Zahumsku ulicu na neku žurku koju su nepoznate devojke pravile u stanu svojih bogatih roditelja. Oduvek sam se osećao neprijatno kada bih se našao okružen luksuzom, kao te večeri. Ogromne slike u masivnim ramovima, ludački izrezbarene drvene noge stola, kožni nameštaj koji se cakli, plafoni ukrašeni štukaturama, muzika sa *Bang & Olufsen* ozvučenja, kuhinjsko ostrvo sa

mermernom pločom i zasebnom slavinom, na terasi stolice od livenog gvožđa.

Čitave večeri sam hipnotisano gledao kako ljudi koje njih dve očigledno nisu poznavale blatnjavim cipelama gaze debele tepihe po sobama. Ništa mi više nije privlačilo pažnju od tih braonkastih fleka na skupocenom, mekom materijalu. Izgledalo mi je kao da se nekome gazi duša. Meka i bela kao pitomo mače.

Sivi, Damirov mlađi brat, postao je deo naše ekipe. Džoker. Zamena. On je dobar klinac. Pametan. Srčan na brata.

Stajali smo kod krovnih prozora, jer kao da je samo tu bilo kiseonika u stanu koji se gušio od znojavih, pijanih tela. Padala je kiša, za koju je bilo jasno da će do jutra grad pretvoriti u klizalište. Išlo mi se kući. I njima dvojici isto. Bilo je negde između jedan i dva, ljudi se nisu razilazili, bezbrižni i tako glupo razdragani. A mi smo znali da će Nova godina proći bez Damira. Da ćemo sva trojica, negde u nekoj bespotrebnoj gužvi među stranim ljudima, čitave noć razmišljati o njemu i o tome kako bismo samo da zagrlimo njegovo namučeno, oteklo telo, i da ćemo nekako u nekom njegovom titraju osetiti da je on još uvek onaj stari Damir. Spremali smo se da krenemo, bez glasa dajući znak jedan drugom da je ovo veče napokon u svakom smislu gotovo.

Da smo krenuli samo nekoliko trenutaka ranije ne bismo videli kako se otvaraju ulazna vrata i kako kroz njih prolaze tri tipa. I on.

Dripac iz one aprilske noći. Onaj koji u mojim mislima već mesecima stoji nad Damirom sa šilom u ruci i bezizražajno gleda lokvu krvi koja se širi pod njim.

Uhvatila me je panika, ali nešto mi je ubrzo došapnulo da se ne zavaravam i da je sada već kasno, za bilo šta. Ne idem nikuda, niti ću dozvoliti Sivom i Hendriksu da odu.

Dripac me očigledno nije prepoznao. Otvorio je limenku piva koju je pokupio sa stola pored kojeg su stajali i gledao